

Két öreg eperfa

(Konyovics Milán emlékeiből)

Ha megkérdezik tőlem, hogyan lettem festő, akkor magam is zavarban vagyok a válaszom miatt. Mert az iskolában útáltam a rajzórákat. Negyedik gimnazista koromban aztán egyszerre valami egészen furcsa dolog történt velem. A karácsonyi szünet alatt nem mentem se játszani, se korcsolyázni, pedig azt nagyon szerettem, hanem bezárkóztam a szobámba és talán játékból, talán unalomból, talán azért, hogy legyőzzem magamban a rajzórák iránti ellenszenvemet — festeni kezdtem. Kicsit akkor már szerelmes is voltam Vukicába, aki első tanítóképzőbe járt, s akit sokáig csak messziről néztem fokozódó izgalommal, s ahogy most visszaemlékezem azt hiszem, mégis csak a szerelem, ez az első, tiszta, napfényes szerelem volt döntő hatással rám. Ezért kellett magamba vonulnom s valahogy levezetni azt a belső szenvedélyt, amely persze még nem tudott sem alakot se kifejezést nyerni.

Az első kép, természetesen másolat volt. Egy domboldal bokrokkal, félrecsapott tetejű házzal, közönséges német giccs, élmélyítő romantika édeskés színekben.

Mondom, játék volt az egész, de munka közben nyugtalanság fogott el. Lázás izgalommal dolgoztam s alig vártam az alkalmat, hogy megmutassam szegény Király Lajosnak, a rajztanároznak.

Az öreg megdicsért, de jócskán belejavított a képbe. Volt egy meglehetősen nagy, üres tér a vásznon, amibe ő hamar belerajzolt egy fát. Attól ugyan nem lett jobb a kép, de valamit mégis kellett néki korrigálni rajta, ha már elvittem hozzá.

Erről az én első tanítómesteremről, sajnos, nem sokat mondhatok. Ha mégis jószívvel emlékszem vissza rá, az leginkább azért van, mert alig pár hónapi festés után szabadon hagytam dolgozni.

Egyszer együtt mentem ki vele a Sikaraidőbe, tájat festeni. Ködös idő volt, a fák opálos fényben álltak, s amikor elkészültünk, a jó öreg megkérdezte tőlem:

— Hogyan csinálta ezt?

Csupa álmélkodás volt szegény. Az ő vásznan a köd valami sűrű massa volt, kívül terült el a tájon s nem benn remeggett a fák között. Csakhogy én akkor már Paál László képeit tanulmányoztam, annak a csodálatosan finom magyar tájképfestőnek borongós lírai hangulatait követtem, s ma is úgy érzem, hogy az első festő volt, aki nagy hatást tett rám.

Eredendő vizuális élményeim az udvarunkon álló két öreg eperfa, a lombjaikon átsütő napfény, az árnyak játékos vibrálása. Persze, a látásba hangulati elemek is vegyültek. Az a két öreg eperfa nem lett volna olyan, amilyen volt, ha az udvar nem lett volna mindig tele gyerekekkel, ha csak magában állt volna s nem fűződött volna hozzá annyi élet és annyi élmény. De a festő nemcsak azt festi, amit lát, hanem azt is, ami a szem előtt rejtve marad. Én ugyan sohse festettem meg azt a két fát, átvlatom se lett volna hozzá, de úgy érzem, hogy egész életemen át, valahányszor fát festettem — s kitelne egy hatalmas erdő az én fáimból — valahogy mindig az a két eperfa állt előttem. Az ember magával viszi az élményeit, hiába.

Ugyanígy vagyok, ha síkságot látok. Akkor megjelenik előttem a gyerekkori kirándulásom nagy legelője, a Járos.

Mai szemmel nézve igazán nem foglalt el sok helyet, alig fél négyzetkilométer, de nekem akkor maga a végtelenség volt. Ma is sokat járok ki arra a legelőre. Ha síkságot akarok festeni, akkor oda megyek. Pedig síkság nemcsak Zombor, hanem az egész Bácska. De az igazi mégis a Járos. Most már ugyan nemcsak gémeskutak állnak rajta, hanem elszórvá házak is, a síkság nem a régi már. De engem ez se zavar. Az élmények is változnak az idővel, belenőnek a szálló évekbe, mint a gyermek, aki emberré növekedett.

De hiszen a művészet nem egyéb, mint az alom és a valóság keveredése.